

ג. מי שמסופק אם יש ריח טוב באותו צמח וכד', יריח ממנו תחילה מעט ורק אחר שידע בבירור שיש בו ריח טוב יברך ויחזור ויריח ממנו. וכן אדם שהוא 'מצונן' ומחמת כן הוא מסופק אם יכול להרגיש בחוש הריח שלו, יריח תחילה מן הבשמים ואם נוכח לדעת שיכול להריח ריח טוב יברך ויחזור ויריח^(ג).

ד. אין מברכים ברכה אחרונה על הנאת הריח^(ד).

●●● באר פינחס ●●●

ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו לאפוקי מאי, ריחני. וכן הוא בגמ' נדה (נא:) ושם (נב.) פרש"י ריחני. מברכין עליהם בורא עצי בשמים ואין טעון ברכה לאחריו דהנאה מועטת היא. עכ"ל. וכ"פ מרן בשו"ע ריש סימן רטז שלאחריו אין צריך לברך כלום ובלבוש (סעיף א) כתב לבאר הטעם משום דשאני אכילה ושתיה שמברך על המזון שבמעיו, מה שאין כן בריח שכבר כלה. והדברי חמודות (ברכות פרק ו אות ק) כתב לתמוה עליו, שהרי רש"י פירש משום דהנאה מועטת היא. אבל האליה רבה (סק"ב) כתב ליישב, דיש לומר דאף רש"י נתכון לזה. וכן כתבו הב"ח והט"ז (סק"א) לבאר הטעם עפ"י רש"י הנ"ל, דחשיב כמו אכילה כשנתעכל המזון שאינו מברך לאחריו. ובאמת שכעין פירוש זה כתב בהדיא בספר המכתם (ברכות מה.) שעל הנאת האכילה והשתיה מרגיש ונהנה גם לאחריה, אבל בהנאת הריח אין מרגיש בה כלל לאחר שעברה מחוטמו. והובא בארחות חיים (הלכות ברכות סימן מב) ובכל בו (סימן כד.) וכן הביאו המגן אברהם (סק"א) והאליה רבה (סק"ב) בשם הכל בו. וראיתי פירוש מחודש בספר ערוך השולחן (רטז ס"ב), דכוונת רש"י היא שאין ברכה

החיים (סוס"ק י). ועיין עוד בשו"ת חסד לאברהם תאומים תנינא (חלק או"ח סי' כד) ובתורת החיים סופר (סוס"ק ב).

ג) בספר אדני פז (סימן רטז דף טז ע"א) נשאל בעשבים המונחים ואדם מסופק בהם אם הם מריחים ריח טוב הראוי לברכה, אם מותר לכתחילה להריח בהן לניסיון או אסור להריח בהם לניסיון משום שלא בירך עליהם עדיין. והשיב תשובה: אם יש עשב אחר שבדאי מריח מברך עליו ופוסט את המסופקים, ואם אין אחר, נראה לי דמותר להריח בהם לניסיון בכדי שאם יהיה ריח טוב יברך עליהם, עכ"ל. וכן פסקו ברוח חיים (סק"ג) ובחסד לאלפים (סק"א) והבן איש חי (פרשת ואתחנן אות ב) ובשו"ת תפארת אדם (סימן ל אות יג) והכף החיים (סק"ג). ועיין עוד בהליכות עולם (ח"ב עמ' קסה) ועיין עוד בשו"ת הלכות קטנות ח"ב (סימן קסה) וביפה ללב (סק"ב).

ד) כתב הטור: יברך קודם הריח כמו שמברך על האוכל קודם אכילה אבל לאחריו אין צריך לברך כלום. וכתב הבית יוסף שמקור הדין הוא בגמ' ברכות (מד:): תנן, כל שטעון ברכה לאחריו טעון ברכה לפניו ויש שטעון

ה. יש שכתבו דצריך לברך ברכת שהחיינו על הבשמים המתחדשים משנה לשנה ויש חולקים וכן עיקר^ה.

●●● באר פינחס ●●●

ע"ד). ועיין מה שכתבתי סי' רטז דיש חולקים, עכ"ל. א"כ להדיא כתב המג"א דאם ימצא עשב או עץ בושם שמתחדש משנה לשנה יש לברך שהחיינו. וכן ראיתי בספר מור וקציעה דפשיטא ליה דיש לברך שהחיינו על הריח. והא לך תורף דבריו: על מיני ריח "כשרואה" הפירות או העצים נותני הריח טוב כשמתחדש משנה לשנה פשיטא דמברך שהחיינו, ואף דאותם שאינם ראויים לאכילה כהדס, מ"מ ודאי דלא גרעי מפרחי אילנות דמברך עליהן כשמתחדשין שמברך על יופיים מפני ששמו בראייתן, כ"ש בבעלי הריח שהנאתן מרובה במראה וריח. ולכן נ"ל פשוט שמברך עליהם שהחיינו. ובעשבים המריחים אין לברך שהחיינו, דאף על ירקות א"מ שהחיינו. שוב מצאתי תהלות לא-ל שכוונתי לדעת הגאון רדב"ז שהביא המג"א סי' רכה וכמו שקיימתי מסברא דנפשי טעם הגון, עכ"ד. וע"ע בשע"ת (סי' רטז ס"ק ב) בשם שו"ת שבות יעקב ח"ב (סי' לז) שיש לברך שהחיינו על הריח ובשיירי כנסת הגדולה (הגהות הטור סק"ב) כתב שאין לברך שהחיינו על הריח המתחדש משנה לשנה וע"ש טעמו. ומרן החיד"א כאן בברכי יוסף הביא דברי הרדב"ז והאריך לדון בזה וסיים שלא שמענו ולא ראינו זה וכן עמא דבר שלא לברך שהחיינו על הריח עי"ש. וכ"כ החיד"א במחזיק ברכה (סי' רטז ס"ק ג) שנקטינן למעשה לא לברך שהחיינו על הריח. ובטעם הדבר שלא לברך שהחיינו לדעת רש"י הטעם

אחרונה בריח כיון שצריך כזית או רביעית ואז יש חיוב ברכה אחרונה אבל זה לא שייך בריח, והיינו שכוונת רש"י לא כהמג"א שאיכות ההנאה מועטת ולא כדעת הב"ח שזמן ההנאה מועט, אלא כמות ההנאה אין בה שיעור חשוב להנאה ולכן לא מברך אחריו. ועיין עוד בספר הפרדס לרבנו אשר בר חיים (שער שביעי דין טז) דבאכילה נהנה בחיך ובמעיו לכן מברך תחילה על הנאת החיך ואח"כ ברכה אחרונה על הנאת מעיו, אבל ריח אין בו הנאה לגוף רק לנפש ודי לו בברכה אחת ע"כ. ובכף החיים (סק"י) כתב עוד טעם אחר דאין מברכין ברכה אחרונה אלא בדבר ששייך בו שביעה לא כן בריח, דאף אם יריח יומם ולילה לא ישבע וע"כ אין מברכין עליה ברכה אחרונה.

ה) כתב המג"א (סי' רטז ס"ק א): אין מברכים על הריח לאחריה דהנאה מועטת היא, רש"י (נדה נב.). ומהאי טעמא אין מברכין עליו שהחיינו (לחם חמודות) ולי נראה משום שהם כל השנה עכ"ל. ומש"כ לחם חמודות כן הוא בדברי חמודות על הרא"ש בברכות (פ"ו ס"ק קכ). וא"כ לרש"י אין לברך שהחיינו כלל דהנאה מועטת היא, אבל לדעת המג"א הטעם שהם כל השנה, ולפי דבריו אם ימצא ריח שמתחדש משנה לשנה יש לברך על זה שהחיינו. וכן מפורש בדברי המג"א גופיה (סי' רכה ס"ק יב) שכתב וזה לשונו: על ריח המתחדש משנה לשנה כגון רימ"ר הינד"י והוורד וכיוצא בהם אני מברך זמן, רדב"ז (ח"ב

כי ההנאה מועטת ואינה חשובה (ומש"כ בבאה"ט דהנאה מועטת היא ודומה לנתעכל המזון ומה"ט אין לברך עליו שהחיינו, הדברים צ"ב, דאם כוונת רש"י שזה דומה להתעכל למה לא יברך ע"ז שהחיינו. ובשלמא אם כוונת רש"י שהנאה מועטת באיכותה ולא חשובה לברך עליה ברכה אחרונה שייך לומר שמה"ט אינה חשובה לברך עליה שהחיינו, אבל אם הטעם ברש"י שדומה שנתעכל המזון למה לא יברך עליה שהחיינו, וכי על מאכל שמתעכל בגופו לא מברכין שהחיינו, וצ"ב). עוד כתב הדברי חמודות טעם למה לא לברך שהחיינו על הריח. וכ"ה בבא"ח פ' ואתחנן דאין אומרים זמן על הריח כיון שהנאת הנשמה היא והנשמה נצחית ולא שייך אצלה ברכה של שהחיינו, ואף שמברכין אנו שהחיינו על המצוות ואין הנאה לגוף מהמצוה, התם שבח הוא לה' שנתן לגוף חיים עד שזכה להגיע לזמן הזה, אבל בריח אין שייך לברך שנתן חיים לנשמה וזכתה להריח בשנה זו את הריח שמתחדש, דהנשמה נצחית היא. וכן פסקו הנחלת צבי (סק"א) והמהר"א אזולאי בהגהותיו על הלבוש (סק"א) ובספר אור חדש (סי' טו) ובשו"ת צל הכסף חלק ב (דף ג ע"ב)

והמהר"ח פלאג"י ברוח חיים (סק"א) ובספר בירך את אברהם (דף פב ע"א) והקיצור שולחן ערוך (סי' נט אות יח) והמגן גיבורים (שלטי הגבורים סק"א ואלף המגן סק"ב) ובשו"ת נפת צופים (חלק אורח חיים סי' א) ובשו"ת פעולת צדיק חלק ב (סי' קיח) והערוך השולחן (סי' רטז וסי' רכה סעיף יא) והכף החיים (סק"ק יא) ובספר גדולות אלישע (סי' רכה ס"ק יז) ובחזון עובדיה על הלכות ברכות (עמוד שיד). וכן המשנה ברורה (סי' רכה ס"ק טז) כתב שנהגו שלא לברך שהחיינו על הריח. ועיין בסדר ברכות הנהנין להגאון רבי זלמן שכתב שמכיון שיש מחלוקת בזה יש לברך שהחיינו בלי שם ומלכות. ועיין עוד בזה באורך בספר אות היא לעולם (מערכת ב אות לד דף לח והלאה) ובשו"ת חלק הלוי (חלק אורח חיים סי' עג) ובבן איש חי (פרשת ואתחנן אות א) ובספר טעמי המנהגים (אות ריח - ריט).

ומ"מ נראה שעכ"פ אם יזדמן לו שהחיינו על פרי חדש עדיף שיכוון גם לפטור ריח זה, אך לברך שהחיינו לכתחילה על הריח אין רשאי, דספק ברכות להקל.

